

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ**
до 30-річчя кафедри української та іноземних мов

МОВА, КУЛЬТУРА та ОСВІТА

14 квітня 2016 року

ВІННИЦЯ – 2016

УДК 81(082)

ББК 81я5

М 74

Мова, культура та освіта : Тези доповідей та повідомлень всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів і студентів / Гол. ред. Калетнік Г.М. – Вінниця : ВНАУ, 2016. – 14 квітня. – 315 с.

Редакційна колегія

Калетнік Г.М. – доктор економічних наук, професор, дійсний член (академік) НААН України, президент ВНАУ (головний редактор)

Джеджула О.М. – доктор педагогічних наук, професор, ВНАУ (заступник головного редактора)

Тимкова В.А. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української та іноземних мов ВНАУ (заступник головного редактора)

Кравець Р. А. – кандидат педагогічних наук, ВНАУ (відповідальний секретар)

Члени редакційної колегії

Романишина Людмила Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, Хмельницький національний університет

Левчук Костянтин Іванович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України та філософії, ВНАУ

Легун Юрій Вікторович – доктор історичних наук, професор, ВНАУ

Курлянд Зінаїда Наумівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, Державний заклад „Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського“

Мельничук Ірина Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри філософії та суспільних дисциплін, ДВНЗ „Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України“

Петрук Наталія Кирилівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки, ХНУ

Тимошук Наталія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, ВНАУ

Степанова Ірина Сергіївна – кандидат філологічних наук, доцент, ВНТУ

Матієнко Олена Степанівна – кандидат педагогічних наук, доцент, ВНАУ

Довгань Лариса Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, ВНАУ

Волошина Оксана Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, ВНАУ

ЗМІСТ

Яремчук О.С.

МОТИВИ НАУКОВОЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ.....13

СУЧАСНІ МОВНІ КОНЦЕПЦІЇ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Асауленко Л.М., Величко Т.Г., Веретеннікова С.М.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОРФОЛОГІЧНИХ НОРМ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНИХ
ВУЗІВ.....17

Гаврилюк Н.М., Богатир І.М., Зелінський О.І.

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ.
ЛАТИНСЬКА МОВА В
ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....20

Гаврилюк Н.М., Мельник Є.А., Бялик Б.В.

РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У
МЕДИЦИНІ.....23

Дущенко Т.І.

НАУКОВИЙ СТИЛЬ ЯК СКЛАДОВА МАЙБУТНЬОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-
АГРАРІЇВ.....24

Жевега Л.С. (під керівництвом Тимкової В.А.)

УКРАЇНСЬКІ ПРИЗВИЩА: ГЕНЕАЛОГІЯ Й
ОНОМАСТИКА.....27

Карпенко Р. (під керівництвом Смагло Н.С.)

СТИЛІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
У ПРОФЕСІЙНОМУ
МОВЛЕННІ.....30

Мікаєлян В.В., Ясевіна Л.М.

ЯВИЩЕ МІЖМОВНОЇ ОМОНІМІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ
ФАХОВИХ ТЕКСТІВ МЕДИЧНОГО
СПРЯМУВАННЯ.....33

Яковец О., Gadaitchuk N.

DER EINFLUSS DER GEGENWART AUF DIE ENTWICKLUNG DER MODERNEN DEUTSCHEN SPRACHE.....	36
--	----

ПРОФЕСІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

Волошина О.В.

РОЛЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ.....	40
---	----

Гаврилюк Н.М., Манжос Е.О.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ.....	47
---	----

Джеджула О.М., Хомяковський Ю.Л.

ГРАФІЧНІ ЗОБРАЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА.....	49
--	----

Дущенко Т.І., Лунегов О.О.

РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	51
---	----

Каспич Г.Г.

АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ.....	54
--	----

Марценюк Н.А.

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ АПК.....	58
---	----

Марценюк Н.А., Плахотнюк О.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ.....	60
---	----

Марценюк Н.А., Шутило С.

ПРОФЕСІЯ АУДИТОРА В
УКРАЇНІ.....62

Степанова І.С.

ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ
СПРЯМУВАННЯМ У СВІТЛІ СУЧАСНИХ
ВИКЛИКІВ.....65

Столяренко О.В., Столяренко О.В.

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ У ВИЗНАЧЕННІ СУТНОСТІ
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО
ФАХІВЦЯ.....70

Тимкова В.А.

ФОРМУВАННЯ МОВНО-ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ФАХІВЦЯ-АГРАРІЯ.....73

Хомяковський Ю.Л.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ЕНЕРГООЩАДНОГО
СВІТОГЛЯДУ СТУДЕНТІВ-АГРАРІЇВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ
ФІЗИКИ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ.....76

Amons K.S.

FORMING STUDENTS' AWARENESS
OF ENVIRONMENTAL
PROTECTION.....79

Dakaliuk O.O., Hrushcheych O.A.

DIE LÖHNE IN DEUTSCHLAND: AKTUELLER
STAND.....81

Dakaliuk O.O., Kalaschnuk M.M.

UMWELTSCHUTZ IN
DEUTSCHLAND.....84

Dakalyuk O.O., Kutsak I.S.

UMLAUFVERMOGEN IM
UNTERNEHMEN.....86

<i>Dakaliuk O.O., Tomastschuk Yu.</i> DEVELOPING PERSONAL MANAGEMENT SKILLS.....	89
<i>Harnyk A.A., Mankivskiy Yu., Mohylevskiy I., Sharova A.</i> MONEY, ITS FUNCTIONS AND TYPES.....	91
<i>Harnyk A.A., Voronina I., Zabolotchuk A.</i> AUDIT PROFESSION AS AN INTEGRAL PART.....	94
OF ACCOUNTING PRACTICE	
<i>Ivchenko K.V., Magas L.M.</i> IT IN SPORTS.....	96
<i>Khomiakovska T.O.</i> FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE AS AN INTEGRAL PART OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE AGRICULTURAL SPECIALISTS IN THE CONTEXT OF HUMANITARIZATION OF HIGHER EDUCATION.....	99
<i>Khomiakovska T., Herasymchuk V.</i> CONVERSION OF MILITARY PRODUCTION AND ITS ECONOMIC EFFECT.....	101
<i>Khomiakovska T., Kizlyk O.</i> PRIVATE PROPERTY AS ONE OF THE MOST IMPORTANT INSTITUTIONS OF A MODERN DEMOCRATIC STATE.....	104
<i>Lebedeva N.A., Aksentiuk K.</i> HORTICULTURE AS A MODULE PART IN TEACHING OF FUTURE AGRONOMISTS.....	106
<i>Lebedeva N.A., Chernetska O.,</i> THE MOST IMPORTANT GLOBAL ECOLOGICAL PROBLEMS IN LANGUAGE PROFESSION TEACHING OF FUTURE ECOLOGISTS.....	108

<i>Lebedeva N.A., Dvorzhak E.</i> WAYS OF SOLVING ENVIRONMENTAL PROBLEMS IN TEACHING ECOLOGISTS.....	110
<i>Lebedeva N.A., Kostyk V.</i> PROFESSORIAL VOCABULARY AS AN ASPECT OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING FOR FUTURE AGRONOMIST.....	112
<i>Lebedeva N.A., Kurdomanenko T.</i> ECOLOGICAL SITUATION IN UKRAINE IN TEACHING OF FUTURE ECOLOGISTS.....	115
<i>Manzhos E.O., Kazmiruk N.</i> INTERNATIONAL MANAGEMENT.....	117
<i>Manzhos E.O., Koval H.</i> THE ACTIVITIES OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT.....	120
<i>Martseniuk N., Baranova I.</i> MODERN ACCOUNTANT FEATURES.....	122
<i>Martseniuk N., Pidvalna M.</i> INTERESTING FACTS ABOUT ACCOUNTING.....	125
<i>Matiienko O.S., Humeniuk H.</i> PROGRAMMING LANGUAGES.....	128
<i>Matiienko O.S., Nikolaychuk I.</i> ARTIFICIAL INTELLIGENCE.....	130
<i>Mykoljuk O., Hontscharuk A.</i> MILCHQUALITÄT UND MELKHYGIENE IN DEUTSCHLAND.....	132

<i>Polishchuk D.O., Kucheryavyy Yu.V., Stepanova S.I.</i> NIKOLA TESLA AND HIS INVENTIONS IN THE ELECTRIC POWER INDUSTRY.....	135
<i>Polova M.V., Magas L.M.</i> ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN LOGISTICS.....	137
<i>Rudnytska T.H., Chumachenko O.V.</i> RECRUITMENT IS AN EFFICIENT FUNCTION OF PERSONNEL MANAGEMENT.....	139
<i>Rudnytska T.H., Kostayeva M.S.</i> THE PROSPECTS OF SF6 CIRCUIT BREAKERS DEVELOPMENT IN UKRAINE.....	142
<i>Tulchak L.V., Noskovenko Y.P.</i> DATA SORTING IN INFORMATION TECHNOLOGY.....	144
<i>Tulchak L.V., Shevchuk V.V.</i> IMPLEMENTING ELASTICSEARCH IN SOCIAL NETWORK.....	146
<i>Tulchak L.V., Stadniy O.Y.</i> DEVELOPMENT OF 2D GAMES IN UNITY5.....	148
<i>Vavshko V.V., Hrabovskyi A.O., Sytnyk A.V., Stepanova I.S.</i> INNOVATIONS IN MODERN POWER ENGINEERING.....	151
<i>Voloshyna O.V., Barladyn I.D.</i> THE GOLDEN RULES OF VISUAL MERCHANDISING.....	153
<i>Voloshyna O.V., Bokatiuk M.O.</i> STRATEGIC PLANNING: DEVELOPING AND IMPLEMENTING A MARKETING PLAN.....	156

Voloshyna O.V., Hrudina N.V.
THE CONSUMER DECISION-MAKING
PROCESS.....160

Voloshyna O.V., Mykhalchuk R.V.
THE MARKETING PROCESS AND STRATEGIC
PLANNING.....164

Voloshyna O. V., Vdovichenko K.O.
THE FUNCTIONS OF
MANAGEMENT.....170

Voroniuk V.V., Kravets R.
THE PROBLEMS OF MANAGING CONFLICTS
AT AN EDUCATIONAL
INSTITUTION.....175

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У НЕФІЛОЛОГІЧНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Бабай Л.В.
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА
ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ
ФАХІВЦІВ.....180

Дакалюк О.О.
МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ
КОМУНІКАТИВНИХ СИТУАЦІЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ
НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ
ІНОЗЕМНОЇ.....183

Дудікова Л.В., Кондратюк А.Л.
ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ІНТЕРКУЛЬТУРНИХ КОМУНІКАТИВНИХ
УМІНЬ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....185

Зайка Л.С.
ПРОФЕСІЙНІ МОВНОКОМУНІКАТИВНІ КОМПЕТЕНЦІЇ
ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ I – II р. а.

У ФАХОВІЙ
ПІДГОТОВЦІ.....189

Матієнко О.С.

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ЩОДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ...193

Москаленко І.В., Коровецька С.Г.

МОВНА КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ ТА
РОЛЬ МОВНИХ ЗАСОБІВ У СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ВІЙНАХ..195

Нечаєва І.В.

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ
ВНЗ.....198

Скиданова Н.В.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ
ЯК ОСНОВА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ.....202

Тимошук Н.М.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ СТУДЕНТІВ-
АГРАРІЇВ.....205

Sikorska L.O., Rabey N.A.

COMMUNICATIVE LANGUAGE
TEACHING.....207

ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ

Гаврилюк Н.М., Венгрін О.І.

НАЙВІДОМІШІ ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ СТАРОДАВНЬОГО
РИМУ.....211

Гаврилюк Н.М., Гетьман Л.П.

ЛАТИНСЬКА МОВА В УКРАЇНІ (ІСТОРИЧНИЙ
ЕКСКУРС).....213

Довгань Л.І., Довгань Ю.В. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ США.....	215
Дущенко Т.І., Горпинюк К.А. УКРАЇНСЬКИЙ МОВНИЙ ЕТИКЕТ – НЕВІДДІЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ.....	218
Коваль О.В., Яблонська К.С. (під керівництвом Кордонської А.В.) СУРЖИК І КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ.....	220
Козаченко А. (під керівництвом Смагло Н.С.) МОВА І КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ.....	223
Москаленко І.В., Дзигаленко С.В. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ДИСКУСІЇ.....	225
Москаленко І.В., Єнютін М.В. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ.....	229
Москаленко І.В., Мельник В.І. ОСОБЛИВОСТІ МОВНОГО ЕТИКЕТУ УКРАЇНЦІВ.....	232
Тимкова В.А., Боднар Я.М. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЕКОНОМІСТА З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	234
Тимкова В.А., Дущенко Т.І. УДОСКОНАЛЕННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	238
Шлапак К.В. (під керівництвом Кордонської А.В.) МОВНА КУЛЬТУРА ЯК ЧАСТКА ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ.....	242

<i>Harnyk A.A., Honcharuk N., Kabakova O.</i> VEGETARIANISM IN OUR LIFE.....	244
<i>Harnyk A.A., Lysakovska A., Nikolishyna G.</i> FASHION COLOR TRENDS OF SPRING / SUMMER 2016.....	246
<i>Isaieva O.A. Matiienko V.L.</i> CRIME AND PUNISHMENT.....	249
<i>Pavlovskiy V.O., Kravets R.A.</i> THE STRUCTURE AND FUNCTIONS OF THE CULTURE.....	251
<i>Potapova I.V., Kravets R.A.</i> IMPORTANCE OF MORAL VALUES IN MODERN SOCIETY.....	254
<i>Rymar A.Y., Kravets R.A.</i> THE ROLE OF LANGUAGE IN THE NATIONAL CULTURE DEVELOPMENT.....	259
<i>Sikorska L.O., Panasyuk M. A.</i> THE EUROPEAN IMPACT ON UKRAINIAN MULTICULTURALISM.....	263
<i>Stefanishena I.M., Kravets R.A.</i> NATIONAL STYLES OF BUSINESS COMMUNICATION.....	266
<i>Svystun I.A., Kravets R.A.</i> CROSS-CULTURAL MISUNDERSTANDING AS THE BASIS OF WORLD CONFLICTS IN THE XXI CENTURY.....	272

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ

<i>Биць І.С.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ.....	277
---	-----

Бігас А.М., Грабар А.С. (під керівництвом Дущенко Т.І.)

ВРАЗЛИВІСТЬ ЕЛЕКТРОННОЇ ІНФОРМАЦІЇ
ТА МЕТОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЇЙ.....280

Василенко Г.Л., Дмитрук Л.І.
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ВИКЛАДАННІ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИЯК ІНОЗЕМНОЇ.....283

Гарник А.А.
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ.....285

Кордонська А.В.
ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....288

Кравець Р.А.
ОСВІТНЯ РЕФЛЕКСІЯ НА ЗАНЯТТЯХ
З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В АГРАРНОМУ
ВНЗ.....291

Лебедєва Н.А.
МОТИВАЦІЯ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-
АГРАРІЇВ.....297

Лебідь Л.П.
ФОРМУВАННЯ КУРІКУЛУМУ У ПІДГОТОВЦІ
ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У РОЗВИНЕНИХ
КРАЇНАХ СВІТУ (НІМЕЧЧИНА, США, МЕКСИКА,
ІЗРАЇЛЬ).....299

Миколюк О.П.
ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА
ТЕХНОЛОГІЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
ВНЗ.....303

Москаленко І.В.,
ПРОФЕСІЙНЕ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ
ОСОБИСТОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНЕ
ПОНЯТТЯ.....305

Amons K.S.
HOW TO PREPARE FOR EXAMS AT A HIGHER
LEVEL.....308

Habriichuk L.E.

NEW WAYS OF
TEACHING.....310

Rudnytska T.H., Sidenko Yu.V.
FOCUS ON THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION IN
UKRAINE.....312

УДК 372.461:378

Тимкова В.А.,
завідувач кафедри
української та іноземних мов,
Боднар Я.М.,
студентка економічного
факультету, ВНАУ

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЕКОНОМІСТА З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Поняття загальної культури мови і мовлення виявляється у царині духовних професійних якостей кожної людини і фахівця зокрема. Культура мови розглядається як удосконалена літературна мова, як культура вираження і передачі думок.

Термін “мовна культура” безпосередньо пов’язаний з розвитком теорії літературної мови, яка розроблялася зокрема у чеському мовознавстві в 30-ті роки ХХ століття. У своїх працях чеські мовознавці виділяють явища, які входять в поняття мовної культури: а) явища, що стосуються мови (коли йдеться про мовну культуру у власному розумінні цього слова); б) явища, що стосуються мовлення.

Сьогодні в ужитку існує два поняття “культура мови” і “культура мовлення”. Ці поняття можна співвіднести між собою як мову і мовлення. Мовлення вводить мову у контекст уживання і є послідовністю слів; воно є виявом творчості індивіда, відбиває його досвід. Мова ж у свою чергу – це досягнення суспільства, вона фіксує досвід колективу, картину світу народу, який нею розмовляє. Мовлення комплексно та ситуативно обумовлене, а мова – незалежна від системи спілкування.

Мовні норми реалізуються у конкретних мовленнєвих актах. Автор першої вузівської програми “Основи культури мовлення” (1976) і першого підручника до цього курсу професор Б. Головін [2, 230] визначав культуру мовлення як сукупність і систему комунікативних якостей мовлення. М.

Ілляш поняття культури усного й писемного мовлення виразив через володіння літературними нормами на всіх мовних рівнях з урахуванням умов і цілей комунікації [5, 187]. С. Єрмоленко [4, 286] з-поміж ознак високої культури мови виділяє такі, як: точність, ясність, виразність, стилістична вправність та майстерність у доборі структурних варіантів висловлювання, у використанні лексичних та граматичних синонімів; ознаками низької культури мови є порушення правил слововживання, граматики, вимови та наголошення, написання; мовні стереотипи, недбалість у висловленні, що свідчить про бідність думки.

Питаннями культури мови, звичайно, переймаються мовознавці. Проте, незважаючи на спроби науковців дослідити культуру мови нашого суспільства, усе ж залишається проблемним питання чистоти мови сучасної молоді.

Найпоширенішими помилками у вимові, що порушують чистоту мови, є неправильний наголос (*рóблю, пішу, підéмо* замість *роблю́, пишу́, підемо́*) невинуватене «акання» (*галасувати* замість *голосувати*, хоча слова мають абсолютно різні значення, *галасувати* – *здіймати галас, сильно кричати, голосувати* – *віддавати голос за якийсь рішення, за кого-небудь; пакупка, галитися*)

та впливи інших мов, переважно російської. Порушують чистоту мови лексичні засоби, а саме: діалектні, просторічні, суржикові, жаргонні слова, канцеляризми і професіоналізми, лайливі й вульгарні слова.

Суржик – це неграмотне використання української мови, це мовлення, надзвичайно засмічене іншомовними (переважно російськими) словами, зворотами. Визначення суржику в українській мові дав свого часу Б. Антоненко-Давидович у праці «Як ми говоримо». «Недобре, коли людина, не знаючи гаразд української чи російської мови або тої й тої, плутає обидві ці мови, перемішує їхні слова, відмінює слова однієї мови за граматичними вимогами другої, бере якийсь притаманний саме цій мові вислів і живосилом тягне його в іншу мову, оминаючи традиції класичної літератури й живу народну мову. Так створюється мовний покруч чи, як кажуть у нас, на Україні, суржик». Суржик – це збіднена мова, позбавлена національного колориту, краси й виразності. З побутового мовлення він потрапляє на сторінки газет і журналів, книжок і брошур. У художній мові суржик – стилістичний засіб типізації та індивідуалізації персонажів, створення комічного, іронічного ефекту.

Висока культура мовлення у сфері професійної діяльності економіста означає досконале володіння літературною мовою у процесі спілкування та мовленнєву майстерність. Основними комунікативними ознаками культури мовлення є правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, виразність, чистота.

Однією з основних комунікативних якостей мовлення дослідники виділяють правильність – це означає володіти орфоепічними, акцентуаційними, орфографічними, лексичними, фразеологічними, морфологічними, синтаксичними, пунктуаційними, стилістичними нормами,

що діють у мовній системі.

Розглянемо фразеологічні, морфологічні та синтаксичні норми і визначимо, які помилки найчастіше трапляються в мовленні економіста. Фразеологічні звороти кожної мови характеризуються стійкістю лексичного складу. Наприклад, у багатьох фразеологічних зворотах замість слів із конкретним значенням *одержати й отримати* вживаються абстрактні лексеми *дістати, набути, здобути: не отримати освіти, а здобути освіти; не отримати досвід, а набути досвіду, не отримати виправдання, а дістати виправдання* та ін.

Однією з найпоширеніших помилок у мовленні економіста є надуживання конструкціями з прийменником *по*: *комітет по цінах* замість *комітет цін*, *екзамен по українській мові* замість *екзамен з української мови*, *прийшов по такій справі* замість *прийшов у такій справі* та ін.

Багато помилок у мовленні економіста трапляється через неточність вживання паронімів, синонімів, слів іншомовного походження тощо. Наприклад, “багато паронімів є словами, що походять від одного кореня, але мають різне префіксально-суфіксальне оформлення: *банкрот* чи *банкрут*. В українській мові обидві форми досить довго співіснували, проте в останні десятиліття накреслилася тенденція віддавати перевагу утворенню з “у”: *збанкрутоване підприємство, збанкрутіла система, ідеологічний банкрут; гривня (грошова одиниця незалежної України) – гривна (металева шийна прикраса у вигляді обруча); міркування (результат роздумів, думка, погляд, переконання) – розмірковування (заглиблення думками в щось, усебічне зважування чогось)* та ін.

Формування високої культури мовлення є невід’ємною рисою загальнолюдської культури. Зокрема для економіста культура усного й писемного мовлення є не лише відображенням його вихованості, інтелігентності, а й встановлює загальною культурою його праці, культурою взаємин у щоденному спілкуванні в найрізноманітніших сферах мовленнєвої діяльності: від приватного спілкування – до спілкування на державному рівні [4]. Процес формування професійної культури мовлення економіста містить такі основні компоненти: засвоєння професійної лексики і термінології економічного (податкового) фаху; робота зі словниками, довідниками; формування вмінь сприймати, відтворювати й створювати фахові тексти різних стилів мови; моделювання мовленнєвих ситуацій, які виникатимуть у майбутній професійній діяльності; боротьба з мовленнєвою неохайністю в спілкуванні, уникнення типових порушень літературної мови в мовленнєвих стереотипах фахової галузі.

Міркуючи над причинами появи інвективної лексики у мовленні, дослідники вважають основними з них потребу виразити агресію, принизити співрозмовника, застосувати своєрідну “форму насильства у спілкуванні”, “психологічний тероризм”. Як вияв антиетикету у суспільстві, інвективна лексика є звичною у колах інтелектуально обмеженої, розбещеної молоді. Намагаючись виокремитися своєю досвідченістю у житті, юнаки і дівчата цинічно вживають у розмові нецензурну лексику, яка, на жаль, не знаходить

опору в однолітків, хоча й викликає в них внутрішнє обурення. Слід взяти до уваги, що внаслідок десемантизації “матірні слова” нерідко переходять у розряд вставних часток і вживаються мовцями автоматично, несвідомо. У такому разі їх можна розглядати як слова-паразити, які теж засмічують мовлення. “Синдром Елочки-людоділки” – вербальна безпорадність у поєднанні з претензією на вишуканість – не поодинокий серед студентства, він обертається серйозною бідою для всієї системи вищої освіти. У багатьох країнах вживають заходів щодо заборони публічного вживання нецензурних слів.

Культура мовлення – володіння літературними нормами на всіх мовних рівнях в усній і писемній формі; вміння користуватися мовно-стилістичними засобами і прийомами з урахуванням умов і цілей комунікації. З цієї точки зору культура мовлення сприймається, пізнається й оцінюється в синхронному аспекті, що виявляється безпосередньо в мовленнєвій діяльності, в індивідуальній реалізації норм, мовленнєвих засобів і прийомів. Тут насамперед необхідно виділити знання і вміння та рівень їх сформованості [6]. Таким чином, виділяються два головні показники, чи критерії, культури мовлення – правильність і комунікативна доречність. Але цими критеріями культура мовлення не обмежується. Іншими критеріями, визначеними ще з найдавніших часів, є: точність, логічність, ясність, доступність, чистота, виразність, різноманітність, естетичність, доречність тощо. Тому кожна культурна людина повинна володіти, по-перше, міцними знаннями літературних норм; по-друге, вміти застосовувати ці норми і правила в мовленнєвій практиці, залежно від мети висловлювання, ситуації спілкування, з урахуванням особливостей усного і писемного мовлення, вміти давати правильну мовно-стилістичну оцінку фактам мовлення, дотримуватися комунікативних якостей. Мовлення індивіда – це діалектична єдність двох планів: об’єктивного (як відображення рівня мовленнєвої культури певної епохи) і суб’єктивного (як відображення ступеня індивідуального засвоєння досягнень епохи). Воно повинно відрізнятися самобутністю, точністю, багатством і різноманітністю, логічною стрункістю, доречністю, виразністю і відповідати нормам літературної мови. Виходячи із сказаного, необхідно зазначити, що треба говорити не тільки про культуру мовлення, а й про культуру мови. Культура мови передбачає наявність умінь правильно говорити й писати, добирати мовно-виражальні засоби відповідно до мети і обставин спілкування, здатності реалізувати свої знання у процесі спілкування. Виходячи з цього, під культурою мови в практичному аспекті будемо розуміти якість мови, котра реалізується в процесі мовлення. Вона виявляється в дотриманні мовцем норм літературної мови, у майстерному висловлюванні ним стилістично та ситуативно доцільної думки, єдиної за формою і змістом, підпорядкованої комунікативним намірам мовця.

Таким чином, для формування професійного мовлення економіста необхідним є введення нової термінології, використання вже засвоєної професійної лексики, дотримання правильного граматичного оформлення висловлювань, логічності, послідовності, аргументованості, зв’язності й

цілісності. Отже, мовна освіта майбутнього економіста є важливим чинником його готовності до активної інтелектуальної діяльності в інформаційному просторі.

Література:

1. Глухенька О.В. Формування культури писемного мовлення майбутнього вчителя початкових класів // О.В. Глухенька. – Тернопіль : Студентський вісник ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2014. – С. 19–27.
2. Головин Б. Н. Основы культуры речи // Б. Н. Головин. – М. : Высш. шк., 1988. – 230 с.
3. Єгорова В.С. Культура мовлення сучасної молоді // В.С. Єгорова. – К. : Дослідження з лексикології і граматики, 2010. – С. 74–78.
4. Єрмоленко С. Я. Культура мови // С.Я. Єрмоленко. – К. : Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 285–286.
5. Ильяш М. И. Основы культуры речи // М.И. Ильяш. – Киев-Одесса : Высш. шк., 1984. – 187 с.
6. Климова К.Я. Мовна норма і культура мовлення студентів // К.Я. Климова. – К. : Світ, 2013. – С. 14–22.
7. Окуневич Т. До проблеми культури мови і культури мовлення // Т. Окуневич. – Херсон : Прогрес, 2013. – С. 88–93.
8. Тимкова В.А. Формування культури мовлення менеджера у фаховій підготовці / В.А Тимкова // Наукові записки ВНАУ. – Серія: Соціально-гуманітарні науки. – Вінниця, 2013. – С. 183–189.
9. Цимбал Н. Культура мовлення у системі професійної підготовки учителя // Н. Цимбал. – К. : Людинознавчі студії. Педагогіка, 2014. – С. 230–239.